Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2021, sp. zn. 29 Cdo 726/2020, ECLI:CZ:NS:2021:29.CDO.726.2020.1

Číslo: 94/2022

Právní věta:

Podá-li žalovaný včasné námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu a požádá-li (v námitkové lhůtě) o ustanovení zástupce, přičemž soud jeho žádosti v tomto směru vyhoví, nelze námitky podané ustanoveným zástupcem v "nové" patnáctidenní lhůtě počítané od právní moci výroku usnesení o ustanovení zástupce považovat za opožděné.

Nepoučí-li soud žalovaného v usnesení o ustanovení zástupce o tom, v jaké lhůtě může doplnit námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, nelze považovat doplnění námitek uskutečněné s odstupem necelých pěti týdnů od právní moci usnesení o ustanovení zástupce za opožděné.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.10.2021

Spisová značka: 29 Cdo 726/2020

Číslo rozhodnutí: 94

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnečný a šekový platební rozkaz, Směnka, Spotřebitel

Předpisy: § 52 obč. zák.
§ 55 obč. zák.
§ 56 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 562/2014, uveřejněný pod číslem 105/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1155/2014, uveřejněný pod číslem 104/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1685/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn.23 Cdo 1835/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 33 Cdo 4114/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 688/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 33 Cdo 2279/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 2178/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2020, sen. zn. 29 ICdo 126/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 688/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 530/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2005, sp. zn. 33 Odo 875/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 5198/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4601/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 29 Cdo 966/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 33 Cdo 1198/2010

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 1994, sp. zn. 5 Cmo 162/94

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2013, č. j. 8 A 212/2010-31

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18, N 32/92 SbNU 334

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 457/10, N 124/70 SbNU 133

Rozsudek SDEU ze dne 18. prosince 2014, ve věci C-449/13, CA Consumer Finance SA proti Ingrid Bakkaus, Charline Bonato, rozené Savary, Florianu Bonatovi

Rozsudek SDEU ze dne 21. dubna 2016, ve věciC-377/14, Ernst Georg Radlinger, Helena Radlingerová proti FINWAY a.s.

Rozsudek SDEU ze dne 5. března 2020, ve věci C-679/18, OPR-Finance s.r.o. proti GK

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 7 Cmo 63/2019, s výjimkou části potvrzujícího výroku ohledně povinnosti České republiky zaplatit ustanovenému zástupci žalované náklady řízení a věc v tomto rozsahu vrátil Vrchního soudu v Olomouci k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ostravě směnečným platebním rozkazem ze dne 25. 5. 2016, č. j. 27 Cm 205/2015-23, uložil žalované (I. Ř.), aby zaplatila (původnímu) žalobci (D. c. s. r. o.) směnečný peníz ve výši 340.021,- Kč s 6% úrokem od 1. 12. 2015 do zaplacení, směnečnou odměnu 1.133,- Kč a náhradu nákladů řízení ve výši 42.208,- Kč.

2. Proti směnečnému platebnímu rozkazu podala žalovaná včasné námitky a současně požádala o

ustanovení zástupce z řad advokátů. Usnesením ze dne 18. 1. 2017, č. j. 27 Cm 205/2015-54, Krajský soud v Ostravě přiznal žalované osvobození od soudních poplatků a ustanovil jí zástupce (JUDr. I. H.); ve výroku o ustanovení zástupce nabylo usnesení právní moci dne 10. 2. 2017.

3. Ustanovený zástupce se následně vyjádřil „k návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu" podáním ze dne 8. 3. 2017 (doručeným soudu prvního stupně dne 15. 3. 2017 – č. l. 63 a násl.).

4. Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 22. 6. 2017, č. j. 27 Cm 205/2015-110, směnečný platební rozkaz zrušil a rozhodl o náhradě nákladů řízení; Vrchní soud v Olomouci k odvolání (původního) žalobce usnesením ze dne ze dne 20. 3. 2018, č. j. 7 Cmo 218/2017-161, označený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Následně Krajský soud v Ostravě:

> A) Usnesením ze dne 16. 8. 2018, č. j. 27 Cm 205/2018-197, připustil, aby do řízení na místo původního žalobce vstoupil M. H. (§ 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu – dále též jen „o. s. ř."). Viz též úřední záznam, podle něhož původní žalobce dne 24. 7. 2018 rubopisoval směnku na žalobce a směnku mu předal (č. l. 192 a 193).
>
> B) Rozsudkem ze dne 8. 11. 2018, č. j. 27 Cm 205/2015-226, ponechal v platnosti směnečný platební rozkaz co do částky 260.926,- Kč s 6% úrokem od 1. 12. 2015 do zaplacení a směnečné odměny 870,- Kč (výrok I.), zrušil směnečný platební rozkaz co do částky 79.095,- Kč s 6% úrokem od 1. 12. 2015 do zaplacení, směnečné odměny ve výši 263,- Kč a nákladů řízení ve výši 42.208,- Kč (výrok II.), uložil žalované zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 86.431,32 Kč (výrok III.) a uložil České republice zaplatit ustanovenému zástupci žalované částku 85.696,44 Kč (výrok IV.).

6. Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalované rozsudkem ze dne 30. 9. 2019, č. j. 7 Cmo 63/2019-256, rozsudek soudu prvního stupně (s výjimkou zrušujícího výroku) potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

7. Soudy nižších stupňů vyšly z toho, že:

> 1) Směnkou, o jejímž zaplacení soud prvního stupně rozhodl směnečným platebním rozkazem (dále jen „směnka"), vystavenou v Ostravě dne 9. 9. 2011, se žalovaná zavázala zaplatit společnosti R. S. C. (dále jen „remitent) dne 30. 11. 2015 částku 340.021,- Kč. Rubopisem ze dne 12. 11. 2015 převedl remitent směnku na původního žalobce, který ji následně převedl rubopisem v průběhu řízení na žalobce. Směnka byla původně vystavena jako blankosměnka bez uvedení údajů směnečné sumy a data splatnosti.
>
> 2) Žalobce je jediným společníkem a jednatelem remitenta; není ani společníkem ani jednatelem původního žalobce.
>
> 3) Dne 9. 9. 2011 uzavřeli remitent a žalovaná smlouvu o půjčce podle ustanovení § 657 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák."). Podle této smlouvy půjčil remitent žalované v hotovosti částku 150.000,- Kč, kterou se žalovaná zavázala vrátit včetně úroků ve výši 30.000,- Kč do 9. 9. 2014, a to v pravidelných měsíčních splátkách po 5.000,- Kč. Smlouva o půjčce dále obsahuje ujednání o smluvních pokutách, a to: a) ve výši 60.000,- Kč za porušení závazku vrátit řádně a včas poskytnutou půjčku a b) ve výši 0,1 % denně z dlužné částky pro případ, že dlužník neuhradí poskytnutou půjčku do jednoho měsíce ode dne splatnosti. Smluvní strany dále sjednaly oprávnění věřitele požadovat i zákonné úroky z prodlení a dohodly se na zajištění půjčky blankosměnkou. Žalovaná zaplatila na půjčku ve splátkách 50.000,- Kč.

4) Dopisem ze dne 26. 3. 2014 žalovaná požádala žalobce, aby jí vrátil blankosměnku.

5) Dopisem ze dne 11. 1. 2017 žalobce oznámil žalované zápočet své pohledávky ve výši 340.021,- Kč dle směnečného platebního rozkazu proti pohledávce žalované ve výši 250.000,- Kč (dle rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 5. 11. 2015, sp. zn. 28 C 159/2015 a rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 11. 2016, sp. zn. 57 Co 429/2016).

6) Smlouvou ze dne 9. 9. 2011 převedla žalovaná na žalobce členská práva a povinnosti spojená s členstvím v Bytovém družstvu B. (vztahující se k bytu ve smlouvě označenému), a to za úplatu ve výši 300.000,- Kč. Žalobce tato práva následně převedl na „manžely H." za úplatu ve výši 445.000,- Kč.

7) V řízení vedeném u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 28 C 159/2012 soud prvního stupně (rozsudkem ze dne 5. 11. 2015, č. j. 28 C 159/2012-90) vyhověl žalobě, kterou se tamní žalobkyně (I. Ř.) domáhala vůči tamnímu žalovanému (M. H.) zaplacení částky 250.000,- Kč. Přitom (mimo jiné) dovodil, že smlouva o převodu členských práv a povinností (ze dne 9. 9. 2011) nebyla smlouvou o zajišťovacím převodu práva (ve vztahu ke smlouvě o půjčce), nýbrž šlo o úplatný převod práv a povinností.

8. Na tomto základě odvolací soud dospěl (ve shodě se soudem prvního stupně) k následujícím závěrům:

a) Směnka má povahu tzv. směnky zajišťovací. I když její vznik měl svůj důvod, není žalobce povinen tvrdit a prokazovat, proč byla směnka vystavena, případně jaká ujednání její vystavení provázela, neboť vzniklý směnečný závazkový vztah je vztahem zcela samostatným. Vzhledem k zajišťovací povaze směnky se žalovaná mohla proti jejímu zaplacení bránit prostřednictvím (včasných) námitek, přičemž důkazní břemeno ohledně existence a obsahu směnečné smlouvy tížilo výhradně ji.

b) Na kauzální pohledávku (pohledávku ze smlouvy o půjčce) žalovaná uhradila (jen) 50.000,- Kč. Jelikož svůj závazek ve lhůtě splatnosti (do 9. 9. 2014) nesplnila, dostala se do prodlení s plněním peněžitého dluhu; věřiteli tak vznikl i nárok na zaplacení sjednaných sankcí, tj. smluvních pokut [jednorázové smluvní pokuty ve výši 60.000,- Kč a smluvní pokuty ve výši 0,1 % denně za období od 9. 9. 2014 z dlužné částky do splatnosti směnky (30. 11. 2015), tj. ve výši 58.110,- Kč], jakož i na zaplacení „zákonného" úroku z prodlení ve výši 8,5 % z částky 130.000,- Kč za dobu od 9. 9. 2014 do 30. 11. 2015 (tj. ve výši 12.816,- Kč).

c) Smlouva o půjčce je smlouvou spotřebitelskou; ujednání o smluvních pokutách (včetně jejich výše) nejsou nepřiměřená (odporující ustanovením § 55 a § 56 obč. zák.); viz odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, včetně tam zmíněné judikatury Nejvyššího soudu.

d) Pohledávka ze smlouvy o půjčce (kauzální pohledávka) nezanikla započtením, když smluvními stranami smlouvy o převodu členských práv a povinností byli žalobce (jako dlužník z titulu úhrady ceny) a žalovaná (jako věřitelka), a smluvními stranami smlouvy o půjčce byli remitent a žalovaná. Nešlo tak o vzájemné pohledávky, kterážto skutečnost (bez dalšího) započtení vylučovala.

9. Krom toho tvrzené započtení nemohlo mít na správnost směnečného platebního rozkazu vliv i proto, že k němu mělo dojít až v době po vydání směnečného platebního rozkazu; zmíněná obrana žalované tak mohla být úspěšná až v řízení vykonávacím.

10. Závěrem odvolací soud (nad rámec výše uvedeného) zdůraznil, že žalovaná ve včas podaných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu netvrdila, jaká (jiná) správná výše směnečné sumy

měla být do směnky vyplněna; zabýval-li se proto soud prvního stupně správností výše směnečné sumy, činil tak nad rámec včas podaných námitek.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení otázek hmotného práva, které odvolací soud (podle jejího názoru) zodpověděl odchylně od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a Ústavního soudu (v důvodech dovolání specifikované), jde-li o rozhodování ve věcech spotřebitelských, konkrétně ve vztahu k zákazu zneužití práva a poškozování spotřebitelů.

12. Odvolacímu soudu vytýká, že nesprávně posoudil právní otázky zajišťovacího převodu práva k bytu, zániku dluhu ze smlouvy o půjčce započtením, totožnosti „subjektu žalobce jako fyzické a právnické osoby“, nesprávného vyplnění blankosměnky a nepravdivých údajů v návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu, nesprávnosti výpočtu dlužné částky, jakož i (ne)přiměřenosti ujednání o smluvních pokutách.

13. Dovolatelka v prvé řadě poukazuje na „rozdílné postavení“ účastníků řízení, když žalobce je advokát a insolvenční správce, přičemž v rozhodné době podnikal jako jediný společník a jednatel remitenta. Naopak žalovaná vystupovala ve vztahu založeném smlouvou o půjčce (včetně vystavení sporné směnky) jako spotřebitel.

14. Současně zdůrazňuje, že smlouvu o půjčce a o převodu členských práv a povinností uzavírala s totožným subjektem, když ve vztahu k ní v obou případech vystupoval (osobně) žalobce. K zápočtu pohledávek došlo (podle názoru dovolatelky) již v roce 2012 (před zahájením řízení ve věci sp. zn. 28 C 159/2012); přitom v označeném řízení žalobce výslovně uvedl, že cena za převod členských práv a povinností k bytu byla použita k úhradě dlužné částky u remitenta.

15. Dále dovolatelka popírá pravdivost údajů obsažených v návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu, jde-li o skutečnosti vztahující se k vystavení směnky (údajům směnečné sumy a data splatnosti), včetně předložení směnky k placení. Zpochybňuje i správnost závěru odvolacího soudu, podle něhož v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu netvrdila „nesprávnost vyplnění směnky a její výše“; potud poukázala (i) na doplnění námitek obsažené v podání ze dne 8. 3. 2017. Protestuje též proti závěru odvolacího soudu o „přiměřenosti žalované částky“ a s poukazem na ustanovení § 18a zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), připomíná, že zajištění spotřebitelského úvěru nesmí být ve zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky, včetně toho, že důsledkem takového nepoměru je neplatnost pro rozpor se zákonem (§ 39 obč. zák.).

16. Proto s poukazem na judikaturu Ústavního soudu (nálezy ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 980/13, ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. I. ÚS 290/15, ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 457/10 a ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 34/09) požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu dovoláním dotčeném zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

17. Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a dovolání za nedůvodné.

18. Připomíná, že námitky, na nichž se dovolání zakládá, nebyly obsaženy ve včasných námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu (§ 175 odst. 1 a 4 o. s. ř.). Dovolací tvrzení v tomto směru považuje za účelové, a to vzhledem k výsledku řízení vedeného u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 28 C 159/2012, včetně toho, že na základě rozhodnutí vydaného v označené věci již žalovaná vymohla přiznané částky exekucí. Jinými slovy, žalovaná v dovolání tvrdí zánik pohledávky

započtením, zatímco v jiném řízení zápočet výslovně odmítla a vedla proti žalobci exekuci (k vymožení pohledávky, jež měla být použita k započtení). Dodává, že žalovaná v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu nijak neoznačila (správnou) výši směnečné sumy; její námitku v tomto směru je neodůvodněná. Konečně se žalobce ztotožňuje i se závěry soudů nižších stupňů ohledně (ne)přiměřenosti smluvní pokuty.

III.
Přípustnost dovolání

19. Dovolání žalované je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení právních otázek dovolatelkou otevřených, týkajících se zajištění pohledávek věřitele za žalovanou (jako spotřebitelkou) směnkou, když v tomto směru je právní posouzení věci odvolacím soudem rozporné s (níže uvedenou) judikaturou Nejvyššího soudu.

IV.
Důvodnost dovolání

20. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

21. Podle ustanovení § 52 obč. zák. spotřebitelskými smlouvami jsou smlouvy kupní, smlouvy o dílo, případně jiné smlouvy, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel (odstavec 1). Dodavatelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti (odstavec 2). Spotřebitelem je fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání (odstavec 3).

22. Podle ustanovení § 55 obč. zák. smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení (odstavec 1). Ujednání ve spotřebitelských smlouvách podle § 56 jsou neplatná (odstavec 2). V pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější (odstavec 3).

23. Podle ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

24. Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že má za včasné „námitky“ proti směnečnému platebnímu rozkazu obsažené v podání (soudem ustanoveného) zástupce žalované, které bylo soudu prvního stupně doručeno dne 15. 3. 2017. Jakkoli nejde o pouhé doplnění již dříve (podáním žalované doručeným soudu dne 12. 7. 2016) uplatněných námitek, nelze přehlédnout, že žalovaná ve včasných námitkách požádala (též) o ustanovení zástupce. Za stavu, kdy soud prvního stupně této žádosti vyhověl (usnesením ze dne 18. 1. 2017, které nabylo ve výroku o ustanovení zástupce právní moci dne 10. 2. 2017), začala žalované běžet „nová“ lhůta k podání (nových) námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Přitom opačný závěr, podle něhož by žalovaná nemohla prostřednictvím ustanoveného zástupce již podané námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu doplnit o námitky nové, by zjevně odporoval ustanovení čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i zásadám obsaženým v ustanoveních § 1 až 3 o. s. ř. Jakkoli by délka „nové“ lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu (obecně) činila 15 dní (§ 175 odst. 1 o. s. ř.), v poměrech dané věci je podstatné, že soud prvního stupně žalovanou nepoučil ani o právu podat (nové) námitky, ani o lhůtě, ve které tak může učinit. Proto Nejvyšší soud vyhodnotil (nové) námitky žalované podané dne

15. 3. 2017 jako včasné.

25. Přitom z podání ustanoveného zástupce žalované je zřejmá kauza směnky (smlouva o půjčce), která (ve spojení s argumentací o okolnostech tvrzeného zániku kauzální pohledávky) umožňovala soudům, aby právně posoudily smlouvu o půjčce jako smlouvu spotřebitelskou (včetně vyhodnocení její úplné či částečné neplatnosti), jakož i skutečnost, že směnečný platební rozkaz byl námitkami napaden co do celé výše směnečné sumy.

26. Dále Nejvyšší soud připomíná, že jeho judikatura je ustálena v závěrech, podle nichž:

> 1) Spotřebitelská smlouva (§ 52 obč. zák.) nepředstavuje zvláštní smluvní typ, definováním subjektů smluvního vztahu vymezuje právní vztahy, jejichž právní režim se vedle obecného občanského práva řídí rovněž zvláštní úpravou spotřebitelského práva. Spotřebitelskou smlouvou může být jak smlouva výslovně upravená jako konkrétní smluvní typ, tak smlouva nepojmenovaná (inominátní), případně smlouva smíšená. Spotřebitel (§ 52 odst. 3 obč. zák.) je definován jako osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, tedy která jedná za účelem osobní potřeby ve smyslu spotřeby, neboli nečiní tak opakovaně a za úplatu. Pro odpověď na otázku, zda fyzická osoba uzavírající smlouvu je v postavení spotřebitele, je přitom rozhodující především účel jednání takové osoby. Dodavatelem (§ 52 odst. 2 obč. zák.) je naopak osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti. Také pro posouzení, zda jednající osoba má postavení dodavatele podle ustanovení § 52 odst. 2 obč. zák., bude určující materiální, nikoli jen formální hledisko; postavení dodavatele bude mít například i neoprávněný podnikatel ve smyslu ustanovení § 3a zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.
>
> Srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 562/2014, uveřejněného po číslem 105/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).
>
> 2) Požadavek, aby soud, který zjistí, že smluvní klauzule ve spotřebitelské smlouvě má zneužívající charakter, o tom informoval (z úřední povinnosti) účastníky řízení a umožnil jim, aby se k tomu vyjádřili způsobem, který ustanoví vnitrostátní procesní pravidla, se zásadně uplatní pro všechny typy možných zneužívajících klauzulí. Povahu spotřebitelské smlouvy tak může mít i mimosměnečné ujednání mezi výstavcem vlastní směnky a remitentem ohledně důvodu vystavení (zajišťovací) směnky.
>
> Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 688/2012, včetně (v jeho důvodech konkretizované) judikatury k spotřebitelským smlouvám, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v rozsudku ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1155/2014, uveřejněném pod číslem 104/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

27. Jakkoli odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) správně rozpoznal, že smlouva o půjčce je smlouvou spotřebitelskou, zcela opomenul posoudit, zda nejde (též) o smlouvu o spotřebitelském úvěru podle zákona o spotřebitelském úvěru. Přitom z dosud soudy nižších stupňů zjištěného skutkového stavu se podává, že smlouvu o půjčce nelze podřadit pod žádnou z výjimek určených ustanovením § 2 zákona o spotřebitelském úvěru.

28. Za stavu, kdy zákon o spotřebitelském úvěru klade vyšší nároky (požadavky) na obsahové náležitosti smlouvy o spotřebitelském úvěru, než občanský zákoník (obecně) na spotřebitelské smlouvy, a s jejich nedostatkem spojuje konkrétní důsledky (srov. např. ustanovení § 6, § 8, § 9 a § 18 označeného zákona), zůstalo právní posouzení věci odvolacím soudem neúplné a tudíž i nesprávné.

29. Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu v potvrzujícím výroku ve věci samé, včetně závislých výroků o nákladech řízení účastníků zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 věta první o. s. ř.).

30. V další fázi řízení bude úkolem odvolacího soudu vyhodnotit, zda smlouva o půjčce je smlouvou o spotřebitelském úvěru, a v případě kladného závěru posoudit otázku platnosti této smlouvy (jako celku, respektive jednotlivých ujednání v ní obsažených). Přitom nepřehlédne závěry, které ve vztahu ke smlouvám o spotřebitelském úvěru formuloval Soudní dvůr Evropské unie v rozsudcích ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. C-449/13, ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. C-377/14, a ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. C-679/18, jakož i Ústavní soud v důvodech nálezu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18

31. Neshledá-li smlouvu o půjčce (jako celek) neplatnou, posoudí otázku (ne)platnosti ve smlouvě obsažených ujednání o smluvních pokutách [zejména ujednání o smluvní pokutě ve výši 60.000,- Kč za porušení závazku vrátit řádně a včas půjčku (bez ohledu na výši neuhrazené částky a délku prodlení)], a to s respektem k závěrům přijatým Nejvyšším soudem při výkladu ustanovení § 544 obč. zák. (ve spojení s ustanovením § 39 obč. zák.) obecně (viz např. rozsudky ze dne 11. 8. 2005, sp. zn. 33 Odo 875/2005, a ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 5198/2015) a ve spotřebitelských smlouvách (viz např. rozsudky ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4601/2008, ze dne 31. 7. 2017, sen. zn. 29 ICdo 46/2015, jakož i důvody usnesení ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 29 Cdo 966/2019).